

Construcció i funcionament dels forns de calç

Canyelles

Ubicació

Comarca: Garraf
Lloc/Adreça: Terme municipal de Canyelles.

Coordenades:

Latitud: 41.28571
Longitud: 1.72238
UTM Est (X): 393014
UTM Nord (Y): 4571261

Classificació

Número de fitxa 08043 - 61
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tècnica artesanal
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Ja no es fan
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez
Data de registre de la fitxa: dl., 24/05/2004 - 02:00

Descripció

El procés per muntar un forn de calç i extreure l'òxid de calç per diferents usos era el següent: En primer lloc es procedia a encastar una carcassa de pedra que tenia forma ovalada (amb el diàmetre major perpendicular al sòl) en un rebaix del terreny. La carcassa formava una paret de pedra a partir de la que començar la resta de l'estructura. A una distància elevada respecte a la base del sòl es deixa una obertura, la boca. L'espai entre la boca i el sòl (la cassola) servia per acumular les cendres produïdes a la combustió, sobretot la del primer moment de cremar, ja que la pedra calcària al començament era freda i si la combustió era ràpida la llenya no es consumia totalment, provocant moltes cendres. Per això era convenient començar el foc lentament i en tots els espais del forn, amb la finalitat d'anar elevat la temperatura del conjunt de l'estructura. Aquest pas durava tres dies dels set que durava tot el procés. La pedra calcària que s'arrancava de la muntanya (no servia la pedra exterior que s'esberlava), es disposava a l'interior del forn apilada, les de major diàmetre enmig i conforme s'arribava a les vores es posaven les de menor mida. Les pedres es disposaven horitzontalment, una filera de pedres vertical dividia les pedres grosses de les petites, eren els montants, que a la vegada reforçaven l'estructura. La pila de pedres acabava en forma de punxa i es tancava amb una llosa, la clau -d'una manera semblant a les barraques de vinya o de pastor-. Entremig de les pedres anaven posant feixos de llenya on les pedres que s'anaven posant des de la part superior quedaven subjectades, formaven la bastida. L'arquet era l'estructura de la part superior de la boca per aguantar el pes de la banda on es practicava aquesta obertura. A la part superior a part de la clau, tot es cobria amb grans lloses de pedra per tal que el foc no sortís per dalt i es mantingués a l'interior del forn. Després de tres dies de cremar lentament s'incrementava el foc fins al sisè dia, més o menys, quan ja no sortia fum negre perquè la pedra ja estava "feta". En aquest moment la part superior es tapava amb fang per concentrar el foc interior que anava cremant la pedra. Calia deixar-ho refredar durant tres dies més, moment en el que ja es podia desmuntar i recollir les pedres cremades convertides ja en òxid de calç. El procés era conduït habitualment per dues persones (forners) i requeria tenir a punt una quantitat de llenya importants en feixos o fogots. L'estructura del forn era similar a la que es feia servir per aixecar una barraca de pedra seca, però sense encaixar les pedres entre si.

Observacions:

Aquesta tècnica artesanal es va deixar de practicar quan apareixen els materials moderns que substitueixen la calç (ciment, pintures...). La descripció del procés ha estat facilitada pels testimonis orals directes dels senyors Marcel Bertran i Tonet Hill.

Bibliografia

PUJOL, J. Ma. (2002): 'Patrimoni rural en Perill'. La Fura. 17/23 Maig. Vilafranca del Penedès. pp. 11-19.

SASTRE COLL, Jaime (1989): Las barracas menorquinas. Construcciones rurales de piedra seca. Trabajos del Museo de Menorca nº9. Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear. Mahó.